

Egenterapi

- en rättighet, ett krav eller ett lagbrott?

Oklarheterna runt Egenterapi på psykologprogrammen är många: Är det en rättighet eller ett utbildningskrav? Och hur ska den i så fall finansieras och utvärderas då den sker under sekretess och lyder under Hälso- och sjukvårdslagen? Nu ställs krav på UKÄ att utvärdera momentet och ge riktlinjer.

TEXT: KAJSA HEINEMANN

Momentet Egenterapi, eller Utbildningsterapi som det oftast kallas, väcker starka och motstridiga känslor inom psykologkåren och bland studerande. Många har synpunkter, få vet vad som juridiskt, etiskt och ekonomiskt egentligen gäller.

Mattias Lundberg

”Vi studierektorer måste få tydliga riktlinjer”

I somras aktualiserades frågan då en psykolog, som ansökt hos Umeå universitet om examensbevis för

psykoterapeututbildning, fick avslag med hänvisning att denne inte lämnat in intyg över genomförd Egenterapi.

Psykologen överklagade beslutet till Överklagandenämnden för högskolan, som i juni beslutade att bifalla överklagan, de skriver: ”Umeå universitet har inte haft rättsligt stöd för att ställa krav på att en student ska ha genomgått egentterapi som inte ingått i en kurs inom utbildningen (12/6, 2015).”

Kort därefter skrev Mattias Lundberg, studierektor vid Umeå universitet, tillsammans med Johan Waara, studierektor vid Uppsala universitet, debattartikeln ”Egenterapi måste granskas” (7/8, 2015) där de angav flera skäl – juridiska, samhällsekonomiska, vetenskapliga – till varför momentet Egenterapi ”inte hör hemma i svensk högskoleutbildning”.

De hänvisar till högskolelagens 1 kapitel 4§, där det framgår att under-

visningen ska vara kostnadsfri och att psykoterapeutprogrammen bryter mot lagen då de tvingar studenten att betala egenterapi själv. De pekar även på att eftersom egenterapi journalförs, sker under sekretess och terapin inte momsbeläggs, kan den ses som hälso- och sjukvård enligt Hälso- och sjukvårdslagen. Att kräva medicinsk behandling för en examen medger sannolikt inte lagen, skriver de.

Lundberg och Waara är starkt kritiska till att Universitetskanslerämbetet, UKÄ, som är den myndighet som ska utöva tillsyn över lärosätena, inte granskar momentet Egenterapi, och efterfrågar i sin debattartikel tydliga riktlinjer från UKÄ:

– Det här är ett problem. Vi är starkt kritiska till UKÄ, som länge vetat om problemen, men valt att inte granska momentet. Vi studierektorer måste få

Karin Järplid Linde chef på utvärderingsavdelningen, UKÄ svarar:

Varför har UKÄ inte granskat Egenterapi på psykologprogrammen då det dels finns en risk att lärosätena bryter mot Hälso- och sjukvårdslagen då egenterapi journalförs och sker under sekretess, dels mot Högskolelagens 1 kapitel § 4 där det står att all undervisning ska vara kostnadsfri?

– Vi har inte haft uppdrag att särskilt granska egentterapi. Den granskning vi gjorde 2011-2014 var en samlad bedömning av

alla moment i utbildningen med tydligt fokus på resultat och examensmål. Sedan är det upp till varje lärosäte att utforma utbildningsplanen så att studenterna ges möjlighet att nå examensmål, säger Karin Järplid Linde, avdelningschef på utvärderingsavdelningen på UKÄ.

Hur beslutar UKÄ vilka moment inom utbildningen som ska utvärderas?

– UKÄ kommer överens med lärosätena.

Vi har haft möten om detta, och kommit fram till att granskningen skulle ha ett tydligt fokus på examensmål.

Enligt studierektorerna Mattias Lundberg och Johan Waara har problemen varit kända länge, därför är de starkt kritiska till att UKÄ inte låter granska momentet och efterfrågar nu tydliga riktlinjer för att veta vad som gäller. Är det aktuellt?

– Det vore fel att utlova något sådant. Vår

FAKTA EGENTERAPI/UTBILDNINGSTERAPI:

Momentet som finns med i utbildningsplanen på landets elva universitet/högskolor, som erbjuder psykologprogram, har de senaste åren genomgått en stor förändring.

Där momentet innebär psykoterapi enskilt och/eller i grupp, antingen med psykodynamisk eller med kbt-inriktning, har flertalet psykologprogram valt att minska antalet timmar, majoriteten har halverat timmar, och många har övergått till att göra den kostnadsfri.

Bara tre psykologprogram, har valt att alls inte ha med denna form av egenterapi i sin utbildningsplan: Karolinska institutet, som sedan start 2007 är ensamma om att aldrig haft det, Uppsala universitet, som tidigare haft men nyligen övergått till en ny

modell som "blir betydligt mer omfattande, alla går igenom samma delar och vi kan utvärdera bättre", enligt studierektor Johan Waara, samt Umeå universitet som från hösten 2015 tagit bort utbildningsterapi för de som påbörjat programmet då. Och på psykologprogrammet vid Linköpings universitet kommer momentet hösten 2016 att ersättas med en kurs som behandlar självkänedom och professionellt förhållningssätt.

På nystartade psykologprogrammet vid Karlstads universitet finns egenterapi med men bara för de som väljer inriktningen psykodynamisk terapi och då kostnadsfritt, däremot ingår det inte för de som väljer kbt-inriktningen. ●

FOTO: COLOURBOX

tydliga riktlinjer vad som gäller. Som det är nu finns inga vilket orsakar stora problem för oss som är ansvariga för programmen, men också för psykologstuderande och för lärosätena. Det finns i dag extremt många missuppfattningar om momentet. Det ställs frågor som inte har bäring i fakta, att det skulle vara ett krav från Socialstyrelsen – eller en rättighet att gå i egenterapi.

Debattinlägget blev, enligt Mattias Lundberg, "en riktig snackis" på ett forum för psykologer på Facebook:

– Tråden blev snabbt mycket lång och stämningen laddad. Många applåderade och geniförklarade oss, andra dumförklarade oss och ansåg att vi borde anmälas.

Även psykologen som överklagade beslutet reagerade på den "hätska tonen" på forumet. Han är själv "inte intresserad av att gå i polemik med psy-

kologkåren" och har därför konsekvent valt att inte intervjuas, men ställer upp på att citeras bara för att det är *Psykologtidningen*. Han vill dock fortfarande vara anonym. Så här förklarar han varför han drev ärendet vidare:

– Det var en solidaritetshandling. Utgångspunkten var att det finns en orättvisa i att en del måste betala sin egenterapi själva, medan andra får den betald. Jag ville pröva frågan om hur högre studier på universiteten ska bedrivas och finansieras, vad det är som gäller. Jag hoppas att beslutet leder till att bringa någon slags klarhet i den här frågan för psykologer och studenter, säger han. ●

Läs Mattias Lundberg och Johan Waaras "Egenterapi måste granskas" på: www.mynewsdesk.com/se/mattiaslundberg/pressreleases/debattartikel-egenterapi-maastegranskas-1190346

senaste granskning hade fokus på examensmål, men det är troligt att vi i framtiden kommer att behöva titta mer på utbildningens förutsättningar och processer. Exakt hur de kommande granskningarna ska utformas är under utveckling, säger Karin Järplid Linde och hänvisar frågan vidare till den juridiska avdelningen.

Utifrån den kritik som riktas mot UKÄ:s senaste utvärdering av psykologprog-

rammen, finns det anledning att vara självkritisk?

– Jag tycker att vi utfört vårt uppdrag utifrån de ramar vi som statlig myndighet har, på ett bra sätt, säger Karin Järplid Linde. ●

■ **Universitetskanslersämbetets (UKÄ) uppgift** är att utvärdera all högre utbildning. För varje examen som ges vid universitet och högskolor har regeringen tagit fram nationellt gällande examensbeskrivningar. Oavsett utbildningsplan ska kvaliteten vara så hög att målen i examensbeskrivningarna nås.

Studeranderådet svarar:

Vad är SR:s inställning till Egenterapi?

– Egenterapins varande är ett återkommande samtalsämne som många känner mycket för. Vi i SR:s styrelsen kan inte ta ställning i frågan, men har tagit till oss från flera SR-möten att studenter känner sig förbisedda i frågan, att de saknar möjlighet att påverka egenterapins varande i utbildningen. Att de inte bjuds in och får chans att uttrycka sina åsikter gällande betydelsen av egenterapi. Programöversynen sker utan studentinverkan och det ställer vi oss starkt emot.

Vad skulle ni önska gjordes?

– Det hade varit önskvärt med en utvärdering av momentet och vad samtliga studenter anser om egenterapi. En enkätundersökning där nytta/onytta utvärderas för att se vad studenter faktiskt tycker innan momentet tas bort utan studenters faktiska åsikt. Att man tar hänsyn till komplexiteten i frågan, och noggrant granskar egenterapins betydelse för studenter innan förändringen sker i utbildningsplanerna. Det är värt att utredas innan det är försent.

– Studeranderådets åsikt har tillfrågats av studenter som känt sig hjälplösa i frågan när momentet reduceras kraftigt på universiteten, dock är det inte en fråga som vi har kunnat styra utfallet på. ●

■ **Styrelsen: Angelica Hörberg, Annie Whittam, Siri Mogren, Martin Johansson, Calle Hellström, Joni Karlsson och Johannes Tufvander.**